

ปัจจัยทำนายความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ของมารดาหลังคลอดที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม

วันเพ็ญ ฤทธา, พย.ม.¹ ตติรัตน์ เตชะศักดิ์ศรี, Dr.P.H.^{2*} พิริยา ศุภศรี, วท.ม.³

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงทำนาย เพื่อศึกษาความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน และปัจจัยทำนายความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ของมารดาที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม กลุ่มตัวอย่างคือ มารดาหลังคลอดที่จะกลับไปทำงาน จำนวน 155 ราย เก็บข้อมูลโดยใช้ด้วยแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ทักษะคิดเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การรับรู้ความสามารถในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และการสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของโรงงานอุตสาหกรรม ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค .74, .73, .94, .92 และ .96 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนาและการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการศึกษาพบว่า คะแนนเฉลี่ยความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน เท่ากับ 36.70 ($SD = 7.44$) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การรับรู้ความสามารถในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และการสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของโรงงานอุตสาหกรรม สามารถอธิบายความแปรปรวนของความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือนได้ร้อยละ 46.5 โดยการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เป็นตัวทำนายที่ดีที่สุดและมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = .50, p < .001$) ดังนั้นพยาบาลควรส่งเสริมความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยเพิ่มการมีส่วนร่วมของครอบครัวและโรงงานอุตสาหกรรมร่วมกับการรับรู้ความสามารถในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม

คำสำคัญ: ความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ทักษะคิด การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง การรับรู้ความสามารถ โรงงานอุตสาหกรรม

¹ นิสิตหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการผดุงครรภ์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

³ รองศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

* ผู้เขียนหลัก E-mail: tatiratp@yahoo.com

Factors Predicting Exclusive Breastfeeding Intention for 6 Months among Working Mothers in the Industry

Wanphen Ritta, M.N.S.¹, Tatirat Tachasuksri, Dr.P.H.^{2*}, Piriya Suppasri, M.Sc.³

Abstract

This predictive study aimed to examine exclusive breastfeeding intention for 6 months and factors predicting exclusive breastfeeding intention for 6 months among mothers working in industry. The sample was 155 postpartum mothers returning to work in industry. Data collected by questionnaires included demographic data, exclusive breastfeeding intention for 6 months, attitude toward exclusive breastfeeding, subjective norm regarding exclusive breastfeeding, breastfeeding self-efficacy and industry support for breastfeeding. The questionnaires' Cronbach's alpha coefficients were .74, .73, .94, .92 and .96, respectively. Data were analyzed using descriptive statistics and stepwise multiple regression.

The results found that the mean score of exclusive breastfeeding intention for 6 months was 36.70 ($SD = 7.44$). Subjective norm regarding exclusive breastfeeding, breastfeeding self-efficacy and industry support for breastfeeding explained 46.5% of the variance in exclusive breastfeeding intention for 6 months. The subjective norm regarding exclusive breastfeeding was the best predictor of exclusive breastfeeding intention for 6 months ($\beta = .50, p < .001$). The results of this study suggest that nurses should promote exclusive breastfeeding intention and family and industry participation, as well as promote breastfeeding self-efficacy among working mothers in industry.

Key words: breastfeeding intention, attitude, subjective norm, self-efficacy, industry

¹ Master of Nursing Science in Midwifery, Faculty of Nursing, Burapha University

² Assistant Professor, Faculty of Nursing, Burapha University

³ Associate Professor, Faculty of Nursing, Burapha University

* Corresponding author E-mail: tatiratp@yahoo.com

ความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกตระหนักถึงความสำคัญเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มากขึ้น เนื่องจากนมแม่มีสารอาหารที่เหมาะสมสำหรับการเจริญเติบโตและพัฒนาการด้านร่างกายและสติปัญญา ตลอดจนเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรคและเพิ่มความผูกพันระหว่างมารดาและทารก องค์การอนามัยโลก (World Health Organization, WHO) และองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF) แนะนำให้มารดาทุกคนเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวอย่างน้อย 6 เดือน จากนั้นจึงให้อาหารเสริมกับทารก ร่วมกับนมแม่จนถึง 2 ปี หรือนานกว่า พร้อมทั้งกำหนดแนวทางสู่ความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ 10 ขั้นตอน โดยเริ่มตั้งแต่ระยะตั้งครรภ์จนถึงหลังคลอดเมื่อกลับไปดูแลลูกที่บ้าน (WHO, 2018) โดยมีเป้าหมายความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ร้อยละ 50 ภายใน พ.ศ. 2568 (WHO, 2014) จากข้อมูลขององค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ ในปี ค.ศ. 2018 พบว่า อัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน โดยภาพรวมทั่วโลกมีร้อยละ 41 (WHO, 2018) สำหรับประเทศไทย จากการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรี พบว่า อัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 5.4 ใน พ.ศ. 2548 เป็นร้อยละ 12.3 และ 23.1 ใน พ.ศ. 2555 และ 2558 ตามลำดับ (National Statistical Office, 2007; 2013; National Statistical Office & United Nations Children's Fund, 2017) และจากการศึกษาในกลุ่มมารดาที่ทำงานนอกบ้านในปี พ.ศ. 2561 พบว่า มีอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ร้อยละ 18.4 (Rattasumpum & Keawma, 2018) จากข้อมูลดังกล่าว จะเห็นว่าได้ว่าอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมายตามที่องค์การอนามัยโลกกำหนดไว้ โดยเฉพาะกลุ่มมารดาที่ทำงานนอกบ้าน

การที่ความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด เนื่องจากปัจจุบันผู้หญิงต้องออกไปทำงานนอกบ้านเพิ่มขึ้น เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระครอบครัว ส่งผลให้รูปแบบการดูแลบุตรหลังคลอดเปลี่ยนแปลงไป และเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ไม่ประสบความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน

สอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่า สาเหตุสำคัญที่ทำให้มารดาเริ่มให้นมผสมและอาหารเสริมแก่ทารกก่อน 6 เดือน คือ การกลับไปทำงาน (ร้อยละ 71.1) โดยเฉพาะในกลุ่มที่ทำงานในสถานประกอบการ โรงงานอุตสาหกรรม หรือ บริษัท มีจำนวนวันที่สามารถลาคลอดแตกต่างกัน (Khobkhun, Saritsumbut, & Khurirungputjai, 2010) ประกอบกับปัญหาด้านเศรษฐกิจ ส่งผลให้มารดากลับไปทำงานก่อนครบวันลาคลอด เมื่อกลับไปทำงาน ช่วงเวลาการทำงานไม่เอื้อต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ปฏิบัติงานเชิงลบของผู้ร่วมงาน และบริบทของสถานที่ทำงานที่ไม่เอื้อต่อการเก็บน้ำนม ส่งผลต่อระยะเวลาในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างต่อเนื่องลดลง (Lomrattananont & Sriratanaban, 2013) จังหวัดระยองเป็นเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) ที่มีแรงงานวัยเจริญพันธุ์เข้ามาทำงานจำนวนมาก และเป็นพื้นที่มีอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด สอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่า มารดาในเขตพื้นที่สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติเขต 6 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวระยะเวลา 5.52 เดือน และพบว่ามารดาที่อาศัยในจังหวัดระยองมีระยะเวลาเฉลี่ยในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวต่ำที่สุดเท่ากับ 4.43 เดือน (Armpat, Pisaipun, Sanebud, Krudtakad, & Juntarasuk, 2015) ถึงแม้ว่าจะมีการรณรงค์และส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในมารดาที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม โดยการจัดทำโครงการส่งเสริมการจัดตั้งมมนมแม่ในสถานประกอบการ แต่การจัดมมนมแม่เพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอที่จะช่วยให้มารดาที่ทำงานยังคงการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างต่อเนื่องถึง 6 เดือน

ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือนให้ประสบความสำเร็จขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย โดยเฉพาะความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ดังแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมตามแบบแผนของ Ajzen (1991) กล่าวว่า การที่บุคคลจะสามารถปฏิบัติตนให้ประสบความสำเร็จ ขึ้นอยู่กับความตั้งใจในการปฏิบัติกิจกรรมนั้น ๆ สอดคล้องกับการศึกษาของ Wongphinit, Sinsuksai, and Yusamran (2016) พบว่า ความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สามารถร่วม

ทำนายโอกาสในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดี่ยว 1 เดือนของมารดาหลังคลอดได้ร้อยละ 49.9 และการศึกษาที่พบว่า ความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับระยะเวลาในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดี่ยว (Bai, Middlestadt, Peng, & Fly, 2010) ดังนั้น มารดาจะประสบความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดี่ยว 6 เดือน มารดาต้องมีความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

การศึกษานี้ใช้แนวคิดพฤติกรรมตามแบบแผนของ Ajzen (1991) ที่อธิบายเกี่ยวกับความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรมของบุคคลเป็นผลมาจากปัจจัย 3 ประการ คือทัศนคติต่อพฤติกรรม การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ร่วมกับ การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดี่ยว 6 เดือน ของมารดาหลังคลอดที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ได้แก่ ทัศนคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เป็นปัจจัยภายในตัวบุคคลที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อในประโยชน์ที่ได้รับจากการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดี่ยว หากมารดามีทัศนคติที่ดีและคิดว่านมแม่มีประโยชน์ต่อสุขภาพของทารก จะส่งผลให้มีความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ดังการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า ทัศนคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีความสัมพันธ์ทางบวกและสามารถทำนายความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดี่ยวได้ (Bai et al., 2010; Pruekphattaranon & Nusom, 2014) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เป็นปัจจัยทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ของมารดาต่อความคาดหวังให้กระทำพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของบุคคลที่มีความสำคัญกับมารดา ได้แก่ สมาชิกในครอบครัว และเพื่อน ส่งผลต่อความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดา ดังการศึกษาพบว่า การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีความสัมพันธ์ทางบวก และสามารถทำนายความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้ (Bai et al., 2010; Chansiri, Phahuwatanakorn, & Yusamran, 2017) การรับรู้ความสามารถในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เป็นความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ถึงแม้ว่าจะมีความยากลำบากส่งผลให้มีความพยายามหาวิธีการแก้ไขปัญหา เพื่อให้ตนเองประสบความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้ ดัง

การศึกษาพบว่า การรับรู้สมรรถนะแห่งตนมีความสัมพันธ์ทางบวกและทำนายความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดี่ยวได้ (Bai et al., 2010; Chansiri et al., 2017) และการสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของโรงงานอุตสาหกรรม เป็นปัจจัยเกี่ยวกับบริบทแวดล้อมของมารดา ดังการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลให้หญิงหลังคลอดตัดสินใจหยุดให้นมบุตร เนื่องจากสถานที่ทำงานขาดสิ่งอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และไม่เป็นนโยบายในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ (Amin et al., 2011) ดังนั้นหากมารดารับรู้ว่าคุณภาพประกอบทำให้สนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จะส่งผลให้มีความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างต่อเนื่องเมื่อต้องกลับไปทำงานและคงไว้ซึ่งพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ต่อเนื่องต่อไป ดังนั้นสามารถสรุปทัศนคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การรับรู้ความสามารถในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และการสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของโรงงานอุตสาหกรรมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดพบว่า การศึกษาส่วนใหญ่ทำในกลุ่มมารดาที่ทำงานนอกบ้าน แต่มีการศึกษาน้อยในมารดาที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งมีบริบทที่แตกต่างจากการทำงานนอกบ้านประเภทอื่น โดยส่วนใหญ่เป็นการสำรวจเกี่ยวกับระยะเวลาในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในกลุ่มมารดาที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม แต่ไม่พบการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดี่ยว 6 เดือนของมารดาที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาหาปัจจัยทำนายความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดี่ยว 6 เดือนของมารดาหลังคลอดที่ทำงานในโรงงาน อันนำไปสู่ความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยใช้แนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมตามแบบแผนของ Ajzen (1991) และการทบทวนวรรณกรรมเป็นกรอบในการศึกษาปัจจัยทำนายความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดี่ยว 6 เดือน ในมารดาที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ผลการศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดี่ยว 6 เดือน

ของสถานพยาบาลและสถานประกอบการต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือนของมารดาหลังคลอดที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม

2. เพื่อศึกษาปัจจัยทำนายความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือนของมารดาหลังคลอดที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ได้แก่ ทักษะคิดในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การรับรู้ความสามารถในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และการสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของโรงงานอุตสาหกรรม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้แนวคิดพฤติกรรมตามแบบแผนของ Ajzen (1991) อธิบายว่าพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกเป็นผลมาจากความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรมนั้น ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัย 3 ประการ คือ ทักษะคิดต่อพฤติกรรม การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ร่วมกับการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ได้แก่ ทักษะคิดในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เป็นปัจจัยเกี่ยวกับความเชื่อในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดา หากมารดามีทัศนคติที่ดีในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ส่งผลให้มีความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เป็นการรับรู้ความคาดหวังในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของบุคคลที่มีความสำคัญกับมารดา หากกลุ่มอ้างอิงคาดหวังให้มารดาเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน มารดาจะมีความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ตามความคาดหวังของกลุ่มอ้างอิง การรับรู้ความสามารถในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เป็นความมั่นใจในความสามารถของตนเองในการจัดการปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ส่งผลให้มารดามีความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน และการสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของโรงงานอุตสาหกรรม เป็นปัจจัยเกี่ยวกับการดำเนินการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ให้กับ

พนักงานของตนเอง หากโรงงานอุตสาหกรรมมีการสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จะช่วยลดปัญหาและอุปสรรคต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จากการกลับไปทำงานในระยะหลังคลอด จึงส่งผลให้มารดามีความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างต่อเนื่องภายหลังจากกลับมาทำงานมากขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทำนาย (Predictive research design)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ มารดาหลังคลอดที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม และมารับบริการการคลอดที่โรงพยาบาลระยอง และโรงพยาบาลเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ระยอง กลุ่มตัวอย่าง คือ อายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป คลอดทางช่องคลอดครั้งแรกที่อายุครรภ์ตั้งแต่ 37 สัปดาห์ เต็มขนาดปกติ ไม่มีข้อห้ามในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ไม่มีภาวะแทรกซ้อน และวางแผนกลับไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมภายหลังคลอด ในช่วงเดือนมีนาคมถึงมิถุนายน พ.ศ. 2563 การคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ค่า $R^2 = .08$ จากการศึกษาของ Nguyen, Deoises, and Siriarunrat (2013) ในการคำนวณ Effect size ได้เท่ากับ .087 กำหนดระดับนัยสำคัญที่ .05 ค่า power of test = .80 จำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม G* Power 3.19.4 (Faul, Erdfelder, Lang, & Buchner, 2007) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 143 ราย เพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 10 เนื่องจากอาจมีการสูญหายของข้อมูล ดังนั้นได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 158 ราย แต่จากผลทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณพบว่า มีค่าผิดปกติ (Outlier) จำนวน 3 ราย พิจารณาจากค่า Z-Score ของ Residuals มากกว่า 3 จึงตัดข้อมูลที่มีค่าผิดปกติออก และเหลือข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ในการศึกษานี้ จำนวน 155 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบไปด้วยเครื่องมือ 6 ชุด มีรายละเอียดดังนี้

1. แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส รายได้ครอบครัว บุคคลที่อาศัยอยู่ด้วย ลักษณะของ

ครอบครัว ระยะเวลาการลาคลอด ข้อมูลการตั้งครรภ์และการคลอด ได้แก่ จำนวนครั้งของการตั้งครรภ์ จำนวนครั้งของการแท้ง น้ำหนักบุตร

2. แบบสอบถามความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน พัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง มีข้อความทั้งหมด 10 ข้อ ประกอบด้วย 2 ด้าน คือ ความมุ่งมั่นในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว และความมุ่งมั่นในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เป็นข้อความด้านลบ ได้แก่ ข้อ 1, 2, 3 และ 4 ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (ตั้งใจน้อยที่สุด ถึง ตั้งใจมากที่สุด) มีค่าระหว่าง 10-50 คะแนน คะแนนรวมมาก หมายถึง มีความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มากกว่ากลุ่มที่มีคะแนนรวมน้อย

3. แบบสอบถามทัศนคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ใช้แบบประเมิน The Iowa Infant Feeding Attitude Scale (De La Mora, Russell, Dungy, Losch, & Dusdieker, 1999) แปลเป็นภาษาไทยโดย Owatanapanich, Sommag, and Sukprasong (2015) ผลการตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือในกลุ่มมารดาหลังคลอด 48 ชั่วโมง ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ .86 ข้อคำถามทั้งหมดมีจำนวน 17 ข้อ เป็นข้อคำถามด้านลบจำนวน 7 ข้อ ได้แก่ ข้อ 2, 4, 6, 8, 10, 11 และ 14 ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (เห็นด้วยน้อยที่สุด ถึง เห็นด้วยมากที่สุด) มีค่าระหว่าง 17-85 คะแนน คะแนนรวมมาก หมายถึง มีทัศนคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่ดีกว่ากลุ่มที่มีคะแนนรวมน้อย

4. แบบสอบถามการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ใช้แบบประเมินการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ (Wongyai, Somboon, & Kantaruksa, 2011) ผลการตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือในกลุ่มสตรีตั้งครรภ์ ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ .88 มีข้อคำถามทั้งหมด 12 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มีค่าอยู่ระหว่าง 12-60 คะแนน คะแนนรวมมาก หมายถึง มีความเชื่อที่จะเลี้ยงลูกด้วยนมแม่คล้อยตามกลุ่มอ้างอิงมากกว่ากลุ่มที่มีคะแนนรวมน้อย

5. แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถในการ

เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ใช้แบบประเมินสมรรถนะแห่งตนในการให้นมบุตรในแม่ทำงาน (Benjamas, Punyarat, Surintorn, & Diane, 2016) แปลและดัดแปลงจาก Self-efficacy Scale-Short Form (BSES-SF) (Dennis, 2003) ผลการตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือในมารดาหลังคลอด ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ .93 มีข้อคำถามทั้งหมด 20 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตรประมาณ 5 ระดับ (ไม่มั่นใจ ถึง มั่นใจมาก) มีค่าระหว่าง 20-100 คะแนน คะแนนรวมมาก หมายถึง มีความมั่นใจในความสามารถที่จะเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มากกว่ากลุ่มที่มีคะแนนรวมน้อย

6. แบบสอบถามการสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของโรงงานอุตสาหกรรม พัฒนาโดยใช้แนวคิดของ House (1981) ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านอารมณ์ ด้านข้อมูล ด้านประเมินผล และด้านทรัพยากร มีข้อคำถามทั้งหมด 10 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (เห็นด้วยน้อยที่สุด ถึง เห็นด้วยมากที่สุด) มีค่าระหว่าง 10-50 คะแนน คะแนนรวมมาก หมายถึง มีการสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของโรงงานอุตสาหกรรมเป็นจริงมากกว่ากลุ่มที่มีคะแนนรวมน้อย

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย

การหาความตรงตามเนื้อหา (content validity) ของแบบสอบถามความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และการสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของโรงงานอุตสาหกรรม โดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านทางการแพทย์บาลแม่และเด็กจำนวน 5 ท่าน ได้ ค่า CVI เท่ากับ .96 และ 1.00 ตามลำดับ จากนั้นนำแบบสอบถามทั้งหมดไปทดลองใช้กับมารดาหลังคลอดที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์การคัดเลือกเข้าเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย ได้แก่ แบบสอบถามความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ทัศนคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การรับรู้ความสามารถในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และการสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของโรงงานอุตสาหกรรม ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ .74, .73, .94, .92 และ .96 ตามลำดับ

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการ

พิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา รหัสโครงการวิจัย G-HS 018/2563 และคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โรงพยาบาลระยอง กระทรวงสาธารณสุข เลขที่โครงการ RYH REC No. E006/2563 ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยอธิบายวัตถุประสงค์และขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลให้กลุ่มตัวอย่างทราบ การเข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้เป็นไปด้วยความสมัครใจ โดยให้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ตัดสินใจด้วยตนเอง หากกลุ่มตัวอย่างต้องการออกจากกรวิจัย สามารถกระทำได้ตลอดเวลา ไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อกลุ่มตัวอย่าง การรวบรวมข้อมูลไม่มีภาระบุชื่อหรือที่อยู่ของกลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลที่ได้จะเป็นความลับ มีเพียงผู้วิจัยและอาจารย์ที่ปรึกษาเท่านั้นที่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ และจะนำไปใช้ประโยชน์ทางวิชาการเท่านั้น ส่วนผลการวิจัยจะนำเสนอในภาพรวมภายหลังผลการวิจัยได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารแล้ว ข้อมูลทั้งหมดจะถูกทำลาย เมื่อกลุ่มตัวอย่างยินดีเข้าร่วมการวิจัย จึงให้ลงนามยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เมื่อได้รับรองจริยธรรมแล้ว ผู้วิจัยติดต่อหัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลระยอง และโรงพยาบาลเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ะยอง เพื่อชี้แจงเกี่ยวกับการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งเตรียมผู้ช่วยวิจัย โดยอธิบายเกี่ยวกับการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการพิทักษ์สิทธิ์ในการเข้าร่วมงานวิจัย เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่โรงพยาบาลระยอง จากนั้นคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์คุณสมบัติที่กำหนด ชี้แจงวัตถุประสงค์ การตอบแบบสอบถาม และการพิทักษ์สิทธิ์เมื่อสมัครใจแล้ว ผู้วิจัยจึงให้กลุ่มตัวอย่างลงนามยินยอมเข้าร่วมการวิจัย จากนั้นดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้เวลาในการตอบแบบสอบถามประมาณ 15 นาที ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยตรวจสอบข้อมูลและนำมาวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลไปวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยกำหนดค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ประกอบด้วยการวิเคราะห์ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลและข้อมูลตัวแปรที่ศึกษาของมารดาหลังคลอดที่ทำงานของโรงงานอุตสาหกรรม

วิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนา

2. ปัจจัยทำนายความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ได้แก่ทัศนคติต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และการสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของโรงงานอุตสาหกรรม วิเคราะห์โดยใช้สถิติถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นจากข้อมูลจำนวน 155 รายพบว่า ไม่มีค่าผิดปกติ การกระจายของข้อมูลเป็นปกติ ตัวแปรต้นทุกตัวไม่มีความสัมพันธ์กันเอง และเป็นอิสระต่อกัน

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ย 28.94 ปี ($SD = 3.69$) อายุอยู่ในช่วง 25-29 ปี มากที่สุด ร้อยละ 47.74 จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 30.32 สถานภาพสมรสคู่ ร้อยละ 92.90 ทำงานในช่วงเวลาทำการปกติ ร้อยละ 67.10 รายได้ของครอบครัวเฉลี่ย 36,419.35 บาท ($SD = 16,072.43$) จำนวนวันในการลาหลังคลอดมากที่สุด คือ 90 วัน ร้อยละ 73.55 จำนวนวันที่ตั้งใจลาหลังคลอดมากที่สุด คือ 90 ร้อยละ 74.19 ส่วนใหญ่ตั้งครรรค์ครั้งแรก ร้อยละ 87.10 และได้รับความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จากแพทย์และพยาบาล ร้อยละ 81.26 ลักษณะครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยว ร้อยละ 52.90 หลังครบเวลาคลอดบุตรส่วนใหญ่ต้องการดูแลบุตรเองคิดเป็นร้อยละ 78.06 โดยให้ย่า/ยายดูแลบุตรในช่วงที่ไปทำงาน คิดเป็นร้อยละ 63.23

2. ข้อมูลความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเตี๋ย 6 เดือน กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเตี๋ย 6 เดือน โดยรวมเท่ากับ 36.70 ($SD = 7.44$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านความมุ่งมั่นในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเตี๋ย 6 เดือน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 17.17 ($SD = 4.27$) และด้านความมุ่งมั่นในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 19.52 ($SD = 4.57$) ข้อที่มีคะแนนมากที่สุด คือ ความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเตี๋ย 6 เดือน ถึงแม้จะต้องตื่นมาให้นมลูกตอนกลางคืน ($M = 4.01, SD = 1.05$) รองลงมาคือ ความตั้งใจ

ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดี่ยว 6 เดือน ถึงแม้จะมี (ตารางที่ 1)
ความลำบากในการให้นมแม่ ($M = 3.91, SD = 0.96$)

ตารางที่ 1 ค่าพิสัย ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดี่ยว 6 เดือน ($n = 155$)

ตัวแปร	Range		M	SD
	Possible	Actual		
ความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดี่ยว 6 เดือน	10-50	14-50	36.70	7.44
ด้านความมุ่งมั่นในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดี่ยว	5-25	7-25	17.17	4.27
ด้านความมุ่งมั่นในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	5-25	5-25	19.52	4.57

3. ข้อมูลตัวแปรต้นที่ศึกษา ทักษะคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีคะแนนเฉลี่ย 65.77 ($SD = 6.39$) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีคะแนนเฉลี่ย 47.75 ($SD = 8.54$) การรับรู้ความสามารถในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีคะแนนเฉลี่ย 74.26 ($SD = 11.69$) และการสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของโรงงานอุตสาหกรรมมีคะแนนเฉลี่ย 23.08 ($SD = 10.34$) (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ค่าพิสัย ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรต้นที่ศึกษา ($n = 155$)

ตัวแปร	Range		M	SD
	Possible	Actual		
ทักษะคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	17-85	52-79	65.77	6.39
การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	12-60	32-60	47.75	8.54
การรับรู้ความสามารถในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	20-100	51-100	74.26	11.69
การสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของโรงงานอุตสาหกรรม	10-50	10-50	23.08	10.34

4. ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การรับรู้ความสามารถในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของโรงงานอุตสาหกรรม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดี่ยว 6 เดือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีความสัมพันธ์สูงที่สุด ($r = .62, p < .001$) (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา ($n = 155$)

ตัวแปร	1	2	3	4	5
1. ความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดี่ยว 6 เดือน	1.00				
2. ทักษะคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	.22**	1.00			
3. การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	.62***	.34***	1.00		
4. การรับรู้ความสามารถในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	.50***	.27***	.51***	1.00	
5. การสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของโรงงานอุตสาหกรรม	.32***	.00	.14*	.27***	1.00

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

5. ปัจจัยทำนายการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ทิศนคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การรับรู้ความสามารถในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และการสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของโรงงานอุตสาหกรรม สามารถทำนายความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ร้อยละ 46.5 ($R^2 = .465$,

$F_{(3, 151)} = 43.73, p < .001$) โดยการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เป็นปัจจัยทำนายความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่ดีที่สุด ($\beta = .50, p < .001$) รองลงมาคือ การสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของโรงงานอุตสาหกรรม ($\beta = .20, p = .002$) และการรับรู้ความสามารถในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ($\beta = .20, p = .008$) (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนของตัวแปรทำนายความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ($n = 155$)

ตัวแปร	b	S.E.	β	t	p
ค่าคงที่	3.99	3.09		1.29	.20
การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	.43	.06	.50	7.14	<.001
การสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของโรงงานอุตสาหกรรม	.14	.04	.20	3.15	.002
การรับรู้ความสามารถในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	.12	.04	.20	2.70	.008

$R^2 = .465$, Adjusted $R^2 = .454$, $F_{(3, 151)} = 43.73$, $p < .001$

การอภิปรายผล

ความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม มีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 36.70 จากคะแนนเต็มเท่ากับ 50 ($SD = 7.44$) เมื่อพิจารณารายชื่อพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความตั้งใจให้น้ำนมผสม และอาหารเสริม ก่อนลูกอายุครบ 6 เดือน ในระดับมากและมากที่สุด ร้อยละ 23.87, 26.45 และ 39.35 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า มารดาที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมมีความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ร่วมกับให้น้ำนมผสม และอาหารเสริม ในช่วง 6 เดือนแรกหลังคลอด ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเป็นมารดาที่ต้องกลับไปทำงานหลังครบเวลาคลอด มีลักษณะครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยวร้อยละ 52.90 และวางแผนให้ครอบครัวเป็นผู้ดูแลบุตรในต่างจังหวัดภายหลังครบเวลาในการลาคลอด ร้อยละ 21.94 จึงเป็นอุปสรรคในการที่จะเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน สอดคล้องกับการศึกษาพบว่า มารดาหลังคลอดมีความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือน ในระดับปานกลาง ร้อยละ 54.0 (Wangsawat, Kaleang, Phibal, Jaisomkom, & Hayeese, 2014)

การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

มีอิทธิพลทางบวกและสามารถทำนายความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือนได้มากที่สุด ($\beta = .50, p < .001$) เมื่อมารดารับรู้ว่าคุณสมบัติได้แก่ สามี สมาชิกครอบครัว เพื่อน และบุคลากรด้านสาธารณสุข คาดหวังให้มารดาเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ส่งผลให้มารดาที่มีความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่คล้อยตามกลุ่มอ้างอิง เนื่องจากการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเป็นการรับรู้ความคาดหวังของบุคคลที่มีความสำคัญใกล้ชิดกับมารดา ได้แก่ สามี ย่า/ยาย เพื่อน และบุคลากรด้านสาธารณสุข เช่น แพทย์ และพยาบาล หากบุคคลที่มีความสำคัญใกล้ชิดคาดหวังให้มีการปฏิบัติพฤติกรรม บุคคลจะคล้อยตามความคาดหวังของกลุ่มอ้างอิง จึงมีความตั้งใจและปฏิบัติพฤติกรรมนั้นตามมา (Ajzen, 1991) ประกอบกับกลุ่มตัวอย่างต้องการดูแลบุตรด้วยตัวเอง เมื่อครบเวลาคลอด โดยให้ย่า/ยายช่วยดูแลบุตรในช่วงที่ไปทำงานคิดเป็นร้อยละ 63.23 จึงทำให้การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สามารถทำนายความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้มากที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่า กลุ่มอ้างอิงในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ได้แก่ สามี ครอบครัว เพื่อนร่วมงาน สามารถทำนายความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ 6 เดือน ของแรงงานสตรีตั้งครรภ์ ($\beta = .19, p = .01$) (Bratajaya,

Hemchayat, & Turner, 2015) และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีอิทธิพลทางบวก และสามารถทำนายความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ของสตรีตั้งครรภ์วัยรุ่นได้สูงที่สุด ($\beta = .463, p < .001$) (Chansiri et al., 2017)

การรับรู้ความสามารถในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีอิทธิพลทางบวกและสามารถทำนายความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือนได้ ($\beta = .20, p = .008$) อธิบายได้ว่า หากมารดาที่มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มาก จะมีความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือนมากด้วย เนื่องจากการรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นปัจจัยที่แสดงถึงความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการกับปัญหาหรืออุปสรรคในการปฏิบัติพฤติกรรม ส่งผลให้บุคคลมีความตั้งใจและตัดสินใจกระทำพฤติกรรมตามความเชื่อมั่นของตนในการควบคุมพฤติกรรมนั้น (Ajzen, 1991) ประกอบกับกลุ่มตัวอย่างเป็นวัยผู้ใหญ่ มีรายได้เฉลี่ยของครอบครัวค่อนข้างสูง ($M = 36,419.35, SD = 16,072.43$) ส่วนใหญ่สถานภาพสมรสคู่ (ร้อยละ 92.90) และได้รับความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จากแพทย์และพยาบาล (ร้อยละ 81.29) ส่งผลให้มีความสนใจเรียนรู้การส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จึงมีการรับรู้ความสามารถและความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ตามสา สอดคล้องกับการศึกษาของ Chansiri et al. (2017) พบว่า การรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีอิทธิพลทางบวกและสามารถทำนายความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ของสตรีตั้งครรภ์วัยรุ่นได้ ($\beta = .181, p < .05$)

การสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของโรงงานอุตสาหกรรมมีอิทธิพลทางบวกและสามารถทำนายความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือนได้ ($\beta = .20, p = .002$) อธิบายได้ว่า หากโรงงานอุตสาหกรรมมีการสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จะส่งผลต่อมารดาหลังคลอดให้มีความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มากขึ้น เนื่องจากโรงงานอุตสาหกรรมเป็นแหล่งสนับสนุนทางสังคม และเป็นปัจจัยด้านบริบทแวดล้อมที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดที่กลับไปทำงาน หากโรงงานอุตสาหกรรมมีนโยบายและจัดบริการ

ส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ได้แก่ จัดสถานที่สำหรับปั๊มนมที่ทำงานที่สะอาดและสะดวก ให้เวลาในการหยุดพักระหว่างวันในการปั๊มนม มีอุปกรณ์ในการปั๊มนมและแช่น้ำนม จะส่งผลให้มารดาที่มีความตั้งใจที่จะเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ภายหลังกลับไปทำงานมากขึ้น ดังการศึกษาของ Amin et al. (2011) พบว่า ปัจจัยที่ทำให้มารดาหลังคลอดตัดสินใจหยุดให้นมบุตร เนื่องจากสถานที่ทำงานไม่มีนโยบายและขาดสิ่งอำนวยความสะดวกในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่แก่มารดาในสถานประกอบการ ได้แก่ การให้ความรู้ การจัดอุปกรณ์ในการปั๊มนม และการจัดกิจกรรมรณรงค์ส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ส่งผลให้อัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือนของมารดาที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมสูงกว่าในระยะก่อนให้การสนับสนุน ($\chi^2 = 4.13, p = .042$) (Yimyam, Thapphansan, & Chumphan, 2012)

ทัศนคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ไม่สามารถทำนายความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือนได้ ถึงแม้ว่ากลุ่มตัวอย่างจะมีทัศนคติค่อนข้างดี ($M = 65.77, SD = 6.39$) แต่เนื่องจากมารดาต้องกลับไปทำงานภายหลังครบเวลาคลอดและอยู่ร่วมกับสามีเป็นครอบครัวเดี่ยว (ร้อยละ 52.90) จึงไม่สามารถดูแลทารกด้วยตนเองได้ จำเป็นต้องพึ่งพาผู้อื่นในการดูแลทารกหลังคลอด เช่น ญาติ และผู้ดูแลเด็ก รวมทั้งยังวางแผนให้ครอบครัวเป็นผู้ดูแลบุตรในต่างจังหวัดภายหลังครบเวลาในการลาคลอดแล้ว (ร้อยละ 21.94) ส่งผลให้ทัศนคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ไม่สามารถทำนายความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือนได้ สอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่า ทัศนคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีความสัมพันธ์ทางบวก ($r = .171, p < .05$) แต่ไม่สามารถทำนายความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวของสตรีตั้งครรภ์วัยรุ่นได้ (Chansiri et al., 2017)

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การรับรู้ความสามารถในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และการสนับสนุนของโรงงาน

อุตสาหกรรมในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ สามารถร่วมทำนายความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน

1. พยาบาลและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องควรจัดกิจกรรมส่งเสริมความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยเพิ่มการรับรู้ความสามารถของตนเองร่วมกับการมีส่วนร่วมของครอบครัวและโรงงานอุตสาหกรรมในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เพื่อให้มารดาสามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้อย่างเดียวอย่างน้อย 6 เดือน อย่างต่อเนื่องเมื่อกลับไปทำงาน

2. ผู้บริหารของโรงงานอุตสาหกรรมควรกำหนดนโยบายสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างน้อย 6 เดือน เพื่อกระตุ้นมารดาให้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างต่อเนื่องภายหลังกลับไปทำงาน

3. การศึกษาครั้งต่อไป ควรพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในมารดาหลังคลอดที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม โดยการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ และแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงลูกด้วยนมของมารดาที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมและประสบความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เพื่อเพิ่มการรับรู้ความสามารถในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ร่วมกับการมีส่วนร่วมของครอบครัวและโรงงานอุตสาหกรรมในการสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

References

Ajzen, I. (1991). The theory of planned behaviors. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50(2), 179-211.

Amin, R. M., Said, Z. M., Sutan, R., Shah, S. A., Darus, A., & Shamsuddin, K. (2011). Work related determinants of breastfeeding discontinuation among employed mothers in Malaysia. *International Breastfeeding Journal*, 6(4), 1-6. doi: 10.1186/1746-4358-6-4.

Armpat, J., Pisaipun, P., Sanebud, T., Krudtakad, S., & Juntarasuk, C. (2015). *Comparison of breastfeeding periods among provinces in the regions 6th of the National health security office (Rayong branch)*. Thailand National Conference 2015: Diversity in Health and Well-Being, Phitsanulok, 25-26 June 2015 (pp. 957-970). Phitsanulok: Boromarajonani College of Nursing, Buddhachinaraj. [in Thai]

Bai, Y., Middlestadt, S. E., Peng, C., & Fly, A. D. (2010). Predictors of continuation of exclusive breastfeeding for the first six months of life. *Journal of Human Lactation*, 26(1), 26-34.

Benjamas, T., Punyarat, L., Surintorn, K., & Diane, L. S. (2016). Effects of the community-based breastfeeding promotion program for working mother: A quasi-experimental study. *Pacific Rim Internation*, 20(3), 196-209. [in Thai]

Bratajaya, C. N. A., Hemchayat, M., & Turner, K. (2015). Predictors of intention to practice exclusive breastfeeding among pregnant working women in Jakarta, Indonesia. *Journal of Health Research*, 29(1), 69-75.

Chansiri, S., Phahuwatanakorn, W., & Yusamran, C. (2017). Influences of breastfeeding attitude subjective norm and self-efficacy on intention to exclusive breastfeeding among teenage pregnant women. *Journal of Nursing Science*. 35(4), 49-60. [in Thai]

De La Mora, A., Russell, D. W., Dungy, C. I., Losch, M., & Dusdieker, L. (1999). The Iowa infant feeding attitude scale: Analysis of reliability and validity. *Journal of Applied Social Psychology*, 29(11), 2362-2380.

- Dennis, C. L. (2003). The breastfeeding self-efficacy scale: Psychometric assessment of the short form. *Journal of Obstetric, Gynecologic, and Neonatal Nursing, 32*(6), 734-744.
- Faul, F., Erdfelder, E., Lang, A. G., & Buchner, A. (2007). G*Power 3: A flexible statistical power analysis program for the social, behavioral, and biomedical sciences. *Behavior Research Methods, 39*(2), 175-191.
- House, J. S. (1981). *Work stress and social support*. MA: Addison-Wesley.
- Khobkhun, J., Saritsumbut, P., & Khurirungputjai, N. (2010). *Factors influencing duration of exclusive breast-feeding*. Bangkok: Kasetsart University. [in Thai]
- Lomrattananont, C., & Sriratanaban, P. (2013). Ideal and actual motherhood identity of working women. *Journal of Social Sciences, 18*(1), 74-88. [in Thai]
- National Statistical Office. (2007). *Multiple indicator cluster survey (MICS) December 2005-February 2006: Final report*. Retrieved from https://www.unicef.org/equity/archive/files/MICS_Final_Report2.pdf
- National Statistical Office. (2013). *Executive summary multiple indicator cluster survey 2012*. Retrieved from https://mics-surveys-prod.s3.amazonaws.com/MICS4/East%20Asia%20and%20the%20Pacific/Thailand/2012-2013/Summary/Thailand%202012%20MICS%20Summary_English.pdf
- National Statistical Office & United Nations Children's Fund. (2017). *Thailand 14 provinces multiple indicator cluster survey (MICS) 2015-2016, Final report*. Retrieved from https://www.unicef.org/thailand/sites/unicef.org.thailand/files/2018-06/unicef%20MICS%2014%20Provinces_EN-Hi%20res_0.pdf
- Nguyen, Q., Deoises, W., & Sirarunrat, S. (2013). Factors predicting degree of intention for exclusive breastfeeding among Vietnamese pregnant women. *Journal of Science, Technology and Humanities, 11*(1), 35-42.
- Owatanapanich, S., Sommang, K., & Sukprasong, P. (2015). Factors related to successful breastfeeding at King Narai Hospital, Lopburi Province. *Journal of Health Science, 24*(2), 200-210. [in Thai]
- Pruekphattaranon, K. & Nusom, P. (2014). Factors related to post-delivery mother's determination to feed their babies only by breastfeeding. *Thai Journal of Nursing Council, 29*(3), 55-68. [in Thai]
- Rattasumpun, S. & Keawma, B. (2018). Factors predicting successfulness in exclusive breastfeeding among working mothers. *Songklanagarind Journal of Nursing, 38*(4), 14-24. [in Thai]
- Wangsawat, T., Kaleang, N., Phibal, A., Jaisomkom, R., & Hayeese, W. (2014). Factors influencing intention to exclusive breastfeeding for 6 months of mothers in Naradhiwat Province. *Nursing Journal, 41*, 123-133. [in Thai]

- Wongphinit, U., Sinsuksai, N., & Yusamran, C. (2016). Personal factors, social support and effective suckling at discharge in predicting exclusive breastfeeding at one month among first-time mothers. *Journal of The Royal Thai Army Nurses, 17*(1), 88-95. [in Thai]
- Wongyai, J., Somboon, L., & Kantaruksa, K. (2011). Predicting factors of exclusive breastfeeding intention among pregnant women. *Nursing Journal, 38*(1). 17-26. [in Thai]
- World Health Organization. (2014). *Global targets 2025*. Retrieved from https://www.who.int/nutrition/topics/nutrition_globaltargets2025/en/
- World Health Organization. (2018). *Ten steps to successful breastfeeding* (Revised 2018). Retrieved from <http://www.who.int/nutrition/bfhi/ten-steps/en>.
- Yimyam, S., Thappansan, P., Chumphon, S. (2012). Development of ways of promoting breastfeeding in workplaces. *Thai Journal of Nursing Council, 27*(2), 122-133. [in Thai]